

Barbertje moet hangen

De moderne arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door grote onoverzichtelijkheid en groeiende onzekerheid over de vraag of een werker volgend jaar zijn baan nog zal hebben. Kennis verouderd, bedrijven trekken weg en de automatisering slaat toe. Hierdoor is het voor velen niet prettig toeven op de arbeidsmarkt. Er vallen velen van de wagen of ze missen zelfs de kans om er op te klauteren. In zo'n situatie is hulp voor de zwakkeren op de arbeidsmarkt onmisbaar. Hier ligt een maatschappelijke taak, niet alleen gebaseerd op gevoelens van medemenselijkheid maar ook op welbegrepen eigenbelang. Gedwongen non-activiteit vertaal zich immers in sociale onvrede en/of hoge sociale uitkeringen. De afweging van maatschappelijke baten en kosten leidt onontkoombaar tot de conclusie dat in een moderne welvaartsstaat geld moet worden besteed aan het meer efficiënt functioneren van de arbeidsmarkt, waarbij we het als een gegeven moeten accepteren dat niet iedereen een jonge gezonde blonde Nederlandse man is.

In Nederland zijn er ruwweg gezegd twee kanalen waarlangs de arbeidsbemiddeling geschiedt: de commerciële bureaus enerzijds en de Arbeidsvoorziening (RBA's) anderzijds. De arbeidsbureaus worden grotendeels uit subsidies gefinancierd in tegenstelling tot de commerciële (uitzend-)bureaus. Het ligt dus voor de hand dat de uitzendbureaus zich concentreren op de gemakkelijk bemiddelbare personen en dat de moeilijke gevallen waar geen brood aan te verdienen valt overblijven voor het RBA. Binnen deze taakverdeling die de markt dicteert, is het onterecht om beide types met elkaar te vergelijken. Het arbeidsbureau zal altijd veel hogere plaatsingskosten hebben dan commerciële bureaus. De vraag is of de ca. f 2 mrd die we voor arbeidsbemiddeling uit de openbare kas uittrekken, niet te hoog is. Persoonlijk vind ik 0,5% van het bruto nationaal product voor deze taak van nationaal fatsoen aan de lage kant.

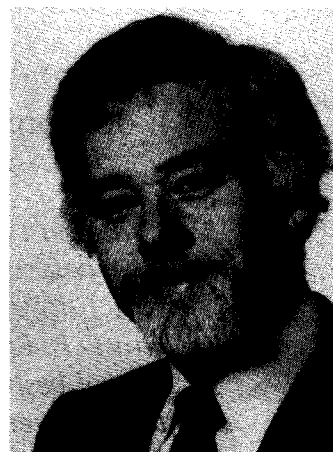
Deze week kwam de commissie-Van Dijk met een evaluatierapport over de Arbeidsvoorziening-nieuwe stijl zoals ingesteld in 1991. De voornaamste bevindingen zijn dat de tripartiete bestuursstructuur niet werkt omdat er nu eenmaal niet drie koetsiers tegelijk op de bok kunnen zitten. Dit is in de Nederlandse situatie geen verrassende conclusie. Het is ook niet iets dat men het CBA/RBA kan aanrekenen. Het is een geboortefout, waarvoor de verantwoordelijkheid elders ligt. In de tweede plaats blijken de boekhouding en de administratie niet in orde. Ook dit is niet verbazingwekkend voor een organisatie die uit een ministerie voorkomt dat er zelf jarenlang niet in geslaagd is een goedkeurende accountantsverklaring te krijgen. Een pijnlijk gevolg van deze administratieve lacunes is wel dat geen goed beeld valt te krijgen van de efficiency en effectiviteit van de arbeidsvoorziening in de nieuwe opzet.

Twee vragen zijn in het rapport nadrukkelijk buiten beeld gebleven. De voornaamste vraag had moe-

ten luiden in hoeverre de in 1991 ingestelde structuur, waarbij de arbeidsvoorziening 'op afstand' gesteld werd van het ministerie, leidde tot een verbetering van de situatie. Op de wijze waarop nu de evaluatie heeft plaatsgevonden is te weinig aandacht gegeven aan de verbeteringen die ontegenzeggelijk de laatste jaren zijn bereikt, vergeleken met de situatie van voor 1991. In de tweede plaats heeft men te weinig oog gehad voor de externe omstandigheden op de arbeidsmarkt die de 'performance' van de CBA/RBA hebben beïnvloed. Ik denk hierbij aan de aanscherping van de WAO, de sterke groei van het aantal allochtonen, de veranderde positie van de vrouw, de doorzettende automatisering, de afbraak van de vraag naar laaggeschoolde arbeid. Zonder verdiscontering van deze trends is niet aan te geven of de prestaties van het CBA goed of slecht geweest zijn. Misschien zou zonder het CBA de werkloosheid dank zij deze externe trends nog hoger hebben gelegen.

Ten slotte is er de hamvraag, hoe moet het verder? De aanbevelingen op dit punt zijn uiterst mager. In de eerste plaats mis ik de uitspraak dat een geolied systeem van arbeidsbemiddeling een nationale taak is die gegeven onze arbeidsmarkt een hoop geld kost. Het is niet zo gemakkelijk om alle kneuzen weer aan een baan te helpen of te voorkomen dat het kneuzen worden. De financiële consequenties van een terughoudend beleid zijn nog veel zwaarder in termen van uitkeringen, gederfde belastingontvangsten en last but not least menselijk leed. In de tweede plaats lijkt het verstandig de commerciële bureaus een grotere taak te geven bij de sociale arbeidsbemiddeling, zodat er concurrentie voor het RBA ontstaat maar dan wel op identieke voorwaarden. De administratieve taken van het RBA als uitvoerder van wetten zouden moeten worden losgemaakt van de bemiddeling. Het lijkt zeer juist om het RBA ook 'gewone mensen' te laten bemiddelen, maar andersom zouden de uitzendbureaus ook minder bemiddelbaren in hun portefeuille moeten krijgen. Daarbij zou de overheid de taakstellingen moeten tenderen over gekwalificeerde bureaus, waarbij het CBA/RBA natuurlijk een der belangrijkste kandidaten zou zijn.

Van het rapport gaat de verholen suggestie uit dat het RBA niets goeds gedaan heeft, dat het geen verbetering zou zijn ten opzichte van het verleden of dat het CBA zou kunnen worden opgeheven en de taken overgenomen door de markt. Niet dat het er met zoveel woorden staat, maar de politiek zou gemakkelijk die conclusies kunnen trekken. Deze suggesties

B.M.S. van Praag